

TOPLUMSAL CİNSİYET CEZAEVİ SİSTEMİNİ NASIL YAPILANDIRIR?*

Angela Davis

Çeviren: Ayten Sönmez

Angela Davis, “Toplumsal Cinsiyet Cezaevi Sistemini Nasıl Yapılandırır?” başlıklı bu makalesinde, ABD’deki örnekleri üzerinden devlet cezalandırma sisteminin cinsiyetçi ve ırkçı pratiklerini tartışıyor. Cinsel şiddetin bu sistem içinde gizli ve gizliye kurumsallaşmasını ve kurumsallaşmanın etkilerini anlatıyor. Cezaevi pratiklerine dair tarihselleştirilmiş bir çözümleme sağlayan bu çalışma, cezaevi-endüstri kompleksinin yaygınlaşmasının etkilerini ve bu etkilerin dikkate alınmasının önemini vurguluyor. Cezaevlerinde reformcu yaklaşımların şekilci bir eşitlik anlayışı ile işlediğinde nasıl daha baskıcı bir cezaevi ortamına yol açtığını gözler önüne sererken ceza pratiklerinin ırksal, sınıfsal ve toplumsal cinsiyet açısından ayrımcı sonuçlarını da yansıtıyor.

“Bana eğer bu sistemle mücadele etmeyi sürdürürsem cezaevinden hiç çıkamayacağım söylendi. Benim yanıtlım ise, cezaevinden çıkabilmek için yaşıyor olmak gerekir, bizim buradaki sağlık standartlarımız ölüm cezasına eşdeğer. Bu nedenle, mücadeleyi sürdürmekten başka seçeneğim yok... Kurum içindeki koşullar çoğunlukla korkunç sonuçlar doğuran şiddet ve baskı anılarını sık sık hatırlatıyordu. Cezaevi izlenimlerini anlatmak üzere öne çıkan hapsedilmiş diğer kadınların aksine ‘kötü muamele sona erdiği’ için kendimi ‘daha güvende’ hissetmiyorum. Sona ermedi; biçim değiştirdi ve farklı bir düzene girdi. Bu duvarların dışında dünyanın bildiğim her yerinde olduğu kadar cezaevinde de sinsice ve nüfuz etmiş şekilde varlığını sürdürüyor. Sona eren benim kötü muamele ile ilgili gerçeklere dair cehaletim ve tüm bunlara sessizce katlanma isteğim.”

Marcia Bunny**

Cezaevi sistemi beş yılı aşkın bir süredir, 1971 tarihli Attica İsyanı’ndan¹ sonraki dönemden beri hiç olmadığı kadar medyanın ilgisini çekiyor. Bununla beraber, birkaç önemli örnek dışında kadınlar, ABD cezaevi sisteminin yaygınlaşmasıyla ilgili kamusal tartışmaların dışında tutuldu. Cezaevleri ve cezaevlerine dair süregiden konuşmalara sırf kadınları dahil ederek devlet cezalandırma sistemi ve dahası cezaevlerinin kaldırılması projesine dair çözümlerimizi derinleştirebileceğimizi iddia etmiyorum. Kadın cezaevlerine özgü meselelere işaret etmek hayati önem taşıyor ancak bütünüyle cezaevi sistemine dair düşünce biçimimizi değiştirmemiz de eşit

derecede önemli. Kuşkusuz, kadın cezaevi pratikleri cinsiyetlenmiştir, tıpkı erkek cezaevi pratikleri gibi. Erkek kurumlarının normu oluşturduğunu ve kadın kurumlarının da normun dışında olduğunu varsaymak, bir anlamda, cezaevlerinin normalleştirilmesinin bir parçası olmak demektir, ki cezaevlerinin kaldırılmasını savunan bir yaklaşım bu normalleştirmeyle mücadele etmenin yollarını arar. Dolayısıyla, bu bölümün başlığı “Kadınlar ve Cezaevi Sistemi” değil; “Toplumsal Cinsiyet Cezaevi Sistemini Nasıl Yapılandırır?” Kaldı ki, feminist projeler içinde yer alan akademisyenler ve aktivistler devlet cezalandırma yapısını kendi çalışmalarıyla alakasız addetmemeliler. İleriye yönelik araştırma ve örgütlenme stratejileri, cezanın derinden cinsiyetlenmiş karakterinin toplumun cinsiyetlenmiş yapısını hem yansıttığının ve hem de sonrasında bu yapıyı pekiştirdiğinin farkında olmalıdır.

Kadın mahkûmlar, cezanın işleyişinin diğer türlü üstü kapalı kalacak önemli yönlerini aydınlatan küçük ama etkileyici bir literatür ürettiler. Örneğin, Assata Shakur’un anıları² ırkçılık, erkek egemenliği ve devletin siyasi baskı stratejilerinin tehlikeli kesişimini gözler önüne serdi. Shakur, 1973’te gerçekleşen, New Jersey eyalet polislerinden birinin öldüğü diğerinin de yaralandığı bir olayla bağlantılı olarak 1977’de cinayet ve saldırı suçlarından hüküm giydi. O ve silahlı çatışmada öldürülen arkadaşı Zayd Shakur, bugün ırk profili çıkarma dediğimiz şeyin hedefiydiler ve arka lambalarının bozuk olduğu bahanesiyle eyalet polisi tarafından durduruldular. O zamanlar Joanne Chesimard olarak bilinen Assata Shakur, yeraltı örgütlenmesi içindeydi ve polis ve medya tarafından “Siyah Özgürlük Ordusu’nun Ruhü” olarak lanse edildi. 1977’de hüküm giydiğinde hem beraat etmişti hem de hakkında açılan diğer altı dava düşmüştü ki bu davalar aslında kaçak ilan edilmesine dayalıydı. Avukatı Lennox Hinds’in de belirttiği gibi Assata Shakur’un eyalet polislerini vuran silahı eline hiç almadığı kanıtlandığına göre, mahkûmiyet kararının temelini, maruz kaldığı medya lanetlemesi eşliğinde sadece otomobildeki mevcudiyeti oluşturmuştur. Shakur’un otobiyografisine yazdığı önsözde Hinds şöyle der:

New Jersey tarihinde hiçbir kadın tutuklu ya da mahkûm onun gördüğü muameleyi görmemiştir. En özel faaliyet anları dahil yirmi dört saat gözetim altında, zihinsel destek, yeterli tıbbi bakım ve egzersiz olmaksızın ve gözaltında tutulduğu tüm o yıllar boyunca diğer kadınların arkadaşlığı olmadan sürekli erkek cezaevinde kapalı tutulmuştur.³

Hiç şüphe yok ki, Assata Shakur’un bir eyalet polisinin öldürülmesiyle suçlanan siyah bir siyasi mahkûm olarak konumu, otoritelerce fevkalade zalim bir muamele görmek üzere seçilmesine neden olmuştur. Bununla birlikte anılarında kendi kişisel deneyiminin diğer tutuklu kadınların, özellikle de siyah ve Porto Rikoluların, deneyimlerini büyük ölçüde yansıttığını vurgular.

Vücuttaki tüm girintilerin incelenmesi demek olan çıplak aramayı tasvir etmesi özellikle açıklayıcıdır:

Joan Bird ve Afeni Shakur [Siyah Panter Örgütü'nün üyeleri] Panter 21 duruşmasından sonra kefaletle serbest bırakıldıklarında anlatmışlardı. Bana bunları anlattıklarında çok korktum.

“Yani gerçekten ellerini içine mi sokuyorlar, seni aramak için?” diye sordum.

“Hı hı,” dediler. Kodese veya o eski gözaltı evine giren her kadın sana bunu anlatır. Kadınlar buna “parmak yemek” ya da daha amiyane bir tabirle “parmaklanmak” diyor.

“Eğer reddersen ne oluyor?” diye sordum Afeni'ye.

“Seni bir deliğe kapatıyorlar ve içinin aranmasına razı olana kadar seni dışarı çıkarmıyorlar.”

Ben de reddetmeyi düşündüm ama adım kadar emindim ki o deliğe girmek istemezdim. Yeterince tek başıma kalmıştım. “İçinin aranması” aynen duyulduğu kadar aşağılayıcı ve tiksindirici. Bir masanın ucuna oturuyorsun, hemşire bacaklarını açıyor ve vajinanın içine parmağını sokup karıştırıyor. Plastik eldiven takmış oluyor. Bazen bazıları bir parmağını vajinana soktuğu esnada diğer parmağını da makattan sokmaya çalışıyor.⁴

Bu parçayı uzunca alıntıladım çünkü kadın cezaevlerinin artık cinsel saldırıya yaklaşan ve verili kabul edilen gündelik rutinini göstermektedir. Joan Bird ve Afeni Shakur'un bahsettiği Kadın Tutukevi'nde tutuklu olarak kaldıktan sonra, iddialarının doğruluğunu bizzat teyit edebildim. Bird ve Afeni Shakur'un serbest kalmasından ve bizzat benim Kadın Tutukevi'nde birkaç ay kalmamdan otuz yılı aşkın bir süre sonra bile, bu çıplak arama meselesi kadın cezaevi aktivizminin hâlâ gündemindedir. 2001'de kadın tutukluları destekleyen Avustralyalı bir örgüt olan Sisters Inside [İçerdeki Kız Kardeşler], çıplak aramaya karşı, “Devlet Kaynaklı Cinsel Saldırıyı Durdurun” sloganıyla ulusal bir kampanya yürüttü. Assata Shakur'un otobiyografisi devlet cezalandırma sisteminin cinsiyetlenmesi hakkında bolca veri sağlamakta ve artık “özgür dünyada” söz konusu olmadığı varsayılan baskıcı ataerkil pratikleri kadın cezaevlerinin ne ölçüde sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Assata Shakur, 1979'da kaçışından önce altı yılını çeşitli hapisanelerde geçirmiş ve 1984'te bugün hâlâ yaşadığı Küba Cumhuriyeti'nden siyasi sığınma hakkı almıştır.

Elizabeth Gurley Flynn kadın cezaevindeki anılarını, *The Alderson⁵ Story: My Life as a Political Prisoner*'ı [Alderson Hikâyesi: Siyasi Mahkûm Olarak Hayatım] daha erken bir tarihte yazmıştı.⁶

McCarthy Dönemi'nin en çok hissedildiği zamanlarda emek aktivisti ve komünist bir lider olan Flynn, Smith Yasası'na göre hüküm giymiş ve 1955-1957 tarihleri arasında Alderson Federal Kadın İslahevi'nde iki yıl yatmıştı. O dönemin baskın kadın cezaevi modeline uygun olarak Alderson'da uygulanan rejimler, "suçlu" kadınların doğru kadınsı davranışlarla –yani, ev hayatında uzmanlaşmak, özellikle de yemek pişirmek, temizlik ve ütü– asimile edilerek rehabilite edilebilecekleri varsayımına dayanıyordu. Tabii ki, beyaz orta sınıf kadınları daha iyi eş ve anneler hâline getirmek üzere tasarlanmış eğitimler, fiili olarak siyah ve yoksul kadınlardan kalifiye hizmetçiler üretmiştir. Flynn'in kitabı, bu gündelik rejimlerle ilgili canlı tasvirler sunmaktadır. Siyasi mahkûmlar tarafından üretilen hapishane yazını geleneği içinde konumlanan bu otobiyografi aynı zamanda dönemin kadınlarını da içermektedir. Kadın siyasi mahkûmlara ait günümüz yazını içinde Erika Huggins ve Susan Rosenberg'den şiirler ve kısa hikâyeler, Linda Evans'ın cezaevi-endüstri kompleksi ile ilgili analizleri, Kathy Boudin ve Bedford Hills ACE kolektifi üyelerinin kadın cezaevlerinde HIV/AIDS eğitim müfredatı sayılabilir.⁷

Kadın cezaevlerindeki hayatın kavranmasını sağlayan tasvirlerin ulaşılabilirliğine rağmen, kamuyunu, toplumsal cinsiyetin devlet cezalandırma sistemini kavramadaki merkezi rolüne ikna etmek –ve hatta bazen, öncelikle erkek mahkûmların kötü koşullarıyla ilgilenen cezaevi aktivistlerini ikna etmek de– son derece zor olmuştur. Her ne kadar dünyadaki mahkûmların büyük bir çoğunluğunu erkekler oluşturuyorsa da, kadınların uç örnek olduğu ve dolayısıyla da ilgiyi hak etmedikleri varsayılırsa devletin cezalandırma sisteminin işleyişinin önemli yönleri ıskalanır. Kadın mahkûmlara ve kadınların mahkûm edilmesiyle ilgili belirli meselelere yönelik ilgisizliğe dair en sık karşılaşılan meşrulaştırılma, tüm dünyadaki hapsedilmiş popülasyon içinde kadınların görece küçük orana sahip olmalarıdır. Birçok ülkede, cezaevindeki popülasyon içinde kadınların oranı yüzde beş civarındadır.⁸ Bununla beraber, 1980'lerdeki siyasi ve ekonomik değişiklikler –iktisadi piyasaların küreselleşmesi, ABD ekonomisinin sanayisizleşmesi, Bağımlı Çocukların Aileleri İçin Yardım gibi sosyal hizmet programlarının kaldırılması ve tabii ki, cezaevi yapımının artması– hem Birleşik Devletler'de hem de dışarıda kadınların hapsedilme oranlarını önemli ölçüde artırdı. Aslında, kadınlar ABD cezaevi popülasyonunun en hızlı büyüyen kesimini oluşturmaktadır. Kadınların hapsedilme oranlarındaki bu son artış, cezaevi-endüstri kompleksini üreten ekonomik bağlama ve bunun da erkekler ve kadınlar üzerindeki benzer yıkıcı etkilerine doğrudan işaret etmektedir.

Kadınlara uygulanan devlet cezalandırmasının bazı tarihsel ve ideolojik etkilerini günümüzde hem Birleşik Devletler'de hem de tüm dünyada cezaevlerinin yaygınlaşması perspektifinden

incelemeliyiz. Gördüğümüz kadarıyla, hapsedilmenin en yaygın cezalandırma biçimi olmaya başladığı on sekizinci yüzyılın sonundan beri hükümlü kadınlar özlerinde erkek akranlarından farklıymış gibi temsil edilmektedir. Doğrusu, devlet tarafından cezalandırılmayı hak ettikleri varsayılan kural ihlallerine kalkışmış bu erkekler toplumsal sapkın olarak damgalanır. Yine de, eril suçluluk her zaman dişil suçluluktan daha “normal” addedilir. Yanlış davranışlarından dolayı devlet tarafından kamusal olarak cezalandırılan kadınları sayısız erkek akranlarına kıyasla önemli ölçüde daha atipik ve toplum için çok daha tehdit edici olarak algılama eğilimi her zaman var olmuştur.

Hükümlülerin algılanmasındaki bu cinsiyetlenmiş farklılığı anlamaya çalışırken, cezaevi başlıca kamusal cezalandırma yöntemi hâline gelip geliştikçe kadınlar da sürekli olarak, öyle oldukları kabul edilmeyen cezalandırma biçimlerine maruz kalmaya devam edecek. Örneğin, kadınlar cezaevlerinden çok daha fazla oranda psikiyatrik kurumlarda hapsedilmektedir.⁹ Kadınların akıl hastanelerine düşme eğilimlerinin erkeklerden daha fazla olduğunu gösteren araştırmalar, hapishaneler erkeklerin kontrolü için yaygın kurumlarken, akıl hastaneleri de kadınlar için aynı işlevi görüyor iddiasında bulunur. Yani, normalin dışındaki erkekler suçlu, normalin dışındaki kadınlar da deli olarak kurgulanır. Bu varsayımları yansıtan rejimler de cezaevlerindeki koşulları belirlemeye devam etmektedir. Psikiyatrik ilaçlar, erkek akranlarına kıyasla hapsedilmiş kadınlara çok daha yaygın biçimde dağıtılmaktadır. Montana’daki Kadın İslahevi Merkezi’nde tutulmuş bir Yerli kadın, psikotropik ilaçlarla ilgili deneyimini sosyolog Luana Ross’a şöyle anlatıyor:

Haldol, kapatılmayla baş edemeyen insanlara verilen bir ilaç. Bu ilaç ölmüşsünüz gibi hissettiriyor, sizi paralize ediyor. Ben Haldol’un yan etkilerini görmeye başladım. Herkesle kavga etmek istiyordum, bütün memurlarla. Onlara bağıryor ve gözümün önünden çekip gitmelerini söylüyordum, doktor, “Buna katlanamayız.” dedi ve bana Traxene verdiler. Hap almıyordum, oraya gidene kadar hiç uykusuzluk sorunu yaşamamıştım. Fakat şimdi gördüğüm rüyalar nedeniyle yine danışmanı görmem gerekiyormuş. Eğer bir sorunuz varsa bununla ilgilenmiyorlar. Size ilaç dayıyorlar, böylece sizi kontrol edebiliyorlar.¹⁰

Cezaevlerinin ve dolayısıyla ceza fikrinin “hapishaneye tıklamak” şeklinde ortaya çıkışından önce, dilencileri, hırsızları ve delileri kontrol etmek için hapsedilmenin kullanımı, zorunlu olarak onları sapkınlık kategorileri içinde değerlendirmeyi gerektirmiyordu. Cezalandırma tarihinin bu safhasında –Amerikan ve Fransız devrimlerinin öncesinde– suçluluğun yoksulluk ve akıl hastalığından ayırt edildiği sınıflandırma süreci henüz geliştirilmemişti. Suçluluk üzerine

söylemler ve suçluluğun kontrol edilmesiyle bağlantılı kurumlar “suçlu”yu “deli”den ayırdıkça toplumsal cinsiyet ayrımı yerleşti ve ceza politikalarını yapılandırmayı sürdürdü. Toplumsal cinsiyet açısından dişi olarak belirlenmiş bu delilik kategorisi oldukça cinselleştirilmiştir. Burada sınıf ve ırkın etkisini düşündüğümüzde beyaz ve varlıklı bir kadın söz konusu olduğunda bu eşitlemenin [dişi=deli] duygusal ve zihinsel rahatsızlıkların delili olarak işlev görmesi muhtemeldir, fakat bu, siyah ve yoksul bir kadın için suçluluğa işaret eder.

Köleliğin kaldırılmasına kadar, siyah kadınların çok büyük bir kısmının beyaz kadınların deneyimlediklerinden belirgin biçimde farklı ceza rejimlerine maruz kaldıkları da akılda tutulmalıdır. Özgürlük bağlamında son derece normal kabul edilen davranışlar için köleler, doğrudan ve sıklıkla da gaddarca cezalandırılırlardı. Köle cezalandırması gözle görünür biçimde cinsiyetlenmişti; özel cezalar vardı, örneğin önceden belirlenmiş çalışma süresi ve bu sürenin hızına erişemeyen hamile kadınlar için. Moses Grandy’nin kölelik anlatısında, bilhassa sert bir kamçılama biçimi tasvir edilir. Hamile kadın göbeği bir deliğe gelecek biçimde yere yatmak zorundadır ki böylece (gelecekte köle gücü olacağı varsayılan) fetusu korumak amaçlanır. Cezalandırma tanımımızı kölelik altında genişletecek olursak, efendi ile köle arasındaki zorla cinsel ilişkinin, sadece köle oldukları için kadınlara uygulanan bir ceza olduğunu söyleyebiliriz. Başka bir ifadeyle, köle sahibinin normal dışılığı, mağdur ettiği kadın köleye aktarılmıştır. Benzer biçimde, cezaevi gardiyanlarının cinsel taciz içeren tutumları kadın mahkûmların aşırı cinselliği olarak yansıtılır. Dişi “normal dışılığın” her zaman cinsel bir boyutunun olduğu düşüncesi günümüzde de sürmektedir ve suçluluk ve cinselliğin bu kesişmesi de ırksallaştırılmaya devam edilmektedir. Dolayısıyla “suçlu” olarak damgalanan beyaz kadınlar “normal” akranlarına kıyasla siyahlıkla çok daha fazla bağlantılandırılmaktadır.

Cezaevinin en önemli kamusal cezalandırma biçimi olarak gelişmesinden önce, yasaları ihlal edenlerin bedensel cezalara ve çoğu zaman da ölüm cezasına çarptırılacakları verili olarak kabul ediliyordu. Genel olarak bilinmeyen ise devlet kaynaklı bedensel cezalandırma ile ev içi alanlarda kadınların uğradığı fiziksel saldırılar arasındaki bağlantıdır. Bu tür bedensel cezalar, yakın ilişkiler bağlamında kadınların payına düşmeye devam etmekte, fakat bunun devlet cezalandırma sistemiyle ne kadar bağlantılı olduğu pek az anlaşılmaktadır.

Birleşik Devletler’deki Quaker reformistleri, –özellikle de, 1787 yılında kurulan Kamu Hapishanelerindeki Sıkıntıları Azaltmak İçin Filadelfiya Topluluğu– bedensel ceza yerine tutukluluğu koymak için yapılan kampanyalarda merkezi bir rol aldı. Elizabeth Fry tarafından İngiltere’de kurulan geleneğin izinden giden Quaker’lar kadınlar için ayrı hapishanelerin

kurulması amacıyla düzenlenen geniş çaplı kampanyalardan da sorumludurlar. Hapsetme pratiğinin erkek cezaevlerindeki kadınları kriminalize ettiği bilinen bir durum iken ayrı kadın cezaevleri talebi o dönem için oldukça radikal görülmüştü. Birleşik Devletler’de Josephine Shaw Lowell ve Abby Hopper Gibbons gibi kadınlar tarafından örnek alınan 1827 tarihli çalışması, *Observations in Visiting, Superintendence and Government of Female Prisoners*’da [Kadın Cezaevlerinde Ziyaret, Denetim ve Yönetim Üzerine Gözlemler] Fry, kadınlar için cezaevi reformunu yöneten prensipleri formüle etti. 1870’lerde, Lowell ve Gibbons New York’ta kadınlar için ayrı cezaevi kampanyalarının yürütülmesine yardımcı oldular.

Kadın mahkûmlara yönelik yaygın tutumlar erkeklerin sahip olduğu, kadınların ise genellikle “özgür dünya”da bile sahip olamayacakları hak ve özgürlüklerinin kısıtlandığı düşünülen erkek mahkûmlara yönelik tutumlardan farklılık gösterir. Her ne kadar bazı kadınlar ıslahevinde kalsa da, kurumun kendisi eril olarak cinsiyetlenmiştir çünkü genel anlamda hüküm giymiş kadınları yerleştirmek için hiçbir özel ayarlama yapılmamıştır.

1820 ile 1870 yılları arasında ceza kurumlarında yatan kadınlar, erkek tutukluların deneyimlediği cezaevi reformuna tabi tutulmadılar. Yetkililer, erkek mahkûmları rehabilite etmek için tecride, sessizliğe maruz bıraktılar ve ağır işlerde çalıştırdılar. Kadın tutuklular için yer olmaması onlar için tecrit ve sessizliği olanaksız hâle getirdi ve üretici iş de onların rutinin bir parçası olarak düşünülmedi. Yine de, kadın mahkûmların göz ardı edilmesi hayırlı olmadı. Aksine, aşırı kalabalık bir yapı, sert muamele ve cinsel taciz, hapisanelerin tarihi boyunca yinelendi.¹¹

Erkek cezalandırılması ideolojik olarak pişmanlık ve reformla ilintiliydi. Hak ve özgürlüklerin kısıtlanması; özyansıtma, dini çalışma ve çalışma ile erkek tutukluların günahlarından arınacaklarını ve bu hak ve özgürlükleri geri kazanacaklarını ima etmekteydi. Ancak, kadınlar bu haklara tamamen sahip varlıklar olarak kabul edilmedikleri için bu günahlardan arınma sürecine katılmak için de münasip değillerdi.

Hâkim görüşlere göre, kadın suçlular dönüşü olmayan bir biçimde düşmüş kadınlardır; iflah olmaları mümkün değildir. Eğer erkek suçlular toplumsal sözleşmeyi ihlal eden kamusal bireyler olarak görülmüşlerse kadın suçlular da kadınlığın temel ahlaki prensiplerini çiğnemiş olarak görülmekteydiler. Elizabeth Fry’ı izleyerek kadınların da günahlarından arınma kapasitesine sahip olduklarını iddia eden reformistler, kadınların konumu ile ilgili bu ideolojik kabullerle gerçekten mücadele etmediler. Başka bir deyişle, “düşmüş kadın” mefhumunu sorgulamadılar. Daha ziyade, “düşmüş kadın”ın kurtarılamayacağı fikrine karşı çıktılar. Kurtarılabiliyorlardı,

reformcular uğraştılar ve sonunda ayrı ceza kurumları ve cezalandırmada kadınlara özgü yaklaşımı savundular. Onların bu yaklaşımı, hücreleri küçük kulübe ve “odalar”la değiştiren mimari modelleri gerektirdi. Bir anlamda bu şekilde, hapisane yaşamına ev yaşamı aşılacağı olacaktı. Bu model, suça itilmiş kadınları eş ve annelerin ev hayatına yeniden entegre etmek için tasarlanmış bir rejimin oluşmasına olanak sağlar. Bununla birlikte, bu rejimin destekleyicileri olan sınıf ve ırkı ikrar etmez. Görünüşte iyi eş ve anneler üretmek üzere tasarlanmış bu eğitim, aslında yoksul kadınları (ve özellikle de siyah kadınları) “özgür dünya”nın ev hizmetleriyle ilgili işlerine yöneltmiştir. Evlerinde oturan kalifiye eş ve anne olmak yerine birçok kadın mahkûm, serbest kalınca daha varlıklı kadınlar için hizmetçilik, açıcılık ve çamaşırcılık yapacaklardı. Reformcular ayrıca kadın gardiyanların, ekseriyetle kadın suçluluğun kökeninde yer aldığına inandıkları cinsel baştan çıkarmayı azaltacağını iddia ettiler.

On dokuzuncu yüzyılda İngiltere ve Birleşik Devletler’de ortaya çıkan reform hareketi kadınlar için ayrı cezaevleri talep ettiğinde, Elizabeth Fry, Josephine Shaw ve diğer reform taraftarları suçlu kadınların ahlaki rehabilitasyonun erişiminin dışında oldukları iddiasına karşı savunma yapıyorlardı. Onlara göre, tıpkı sıkı hapisane rejimleriyle muhtemelen “düzeltilebilecek” erkek hükümlüler gibi kadın hükümlüler de farklı biçimde cinsiyetlenmiş hapsedme rejimleriyle ahlaki varlıklar olarak biçimlendirilebilirlerdi. Mimari değişiklikler, ev hayatı ile ilgili rejimler ve hepsi kadın olan gardiyan kadrosu, reformcular tarafından önerilen reform programına yerleştirilmişti.¹² Ve sonunda kadın cezaevleri toplumsal manzarada erkek cezaevleri kadar güçlü biçimde tutunmuştu ancak daha da görünmez hâle gelmişti. Daha da görünmez hâle gelişleri, kadınların ev içi görevlerinin ataerki altında normal, doğal ve sonuç olarak da görünmez addedilmesinin bir yansımasıydı, çünkü bu yeni kurumlarda görece çok az sayıda kadın tutulmaktaydı.

1853’te, Londra’da ilk İngiliz kadın ıslahevinin kurulmasından yirmi bir yıl sonra, ilk ABD kadın ıslahevi Indiana’da kuruldu. Amacı,

Tutukluları ev hayatının “önemli” dış rollerinde eğitmek[ti]. Dolayısıyla kadın cezaevlerinde reform hareketinin en önemli rolü, “uygun” toplumsal cinsiyet rollerini açıcılık, dikiş ve temizlik konularında mesleki eğitim vermek gibi yollarla teşvik etmek ve pekiştirmektir. Bu hedefleri sağlamak için ıslahevi kulübeleri, genellikle mutfak, oturma odası ve hatta çocuklu tutuklular için çocuk odaları olacak biçimde tasarlanmıştı.¹³

Bununla beraber, bu dışlaştırılmış kamusal cezalandırma tüm kadınları aynı biçimde etkilemedi. Siyah ve Amerikan Yerlisi kadınlar, ıslahevlerine hapsedildiklerinde genellikle beyaz kadınlardan

ayrı tutuldular. Üstelik, orantısız biçimde erkek cezaevlerine yollandılar. İç Savaş'ın ardından güney eyaletlerinde, siyah kadınlar cezalandırmanın dişileştirilmesiyle hafiflemeyen mahkûm kiralama sisteminin acımasızlığına katlanmak zorunda kaldılar; ne cezaları ne de yapmaya zorlandıkları işler toplumsal cinsiyetlerinin etkisiyle hafifledi. Yirminci yüzyılda ABD cezaevi sistemi geliştikçe cezalandırmanın dişileştirilmiş biçimleri –kulübe sistemi, ev işleri eğitimi vb.- ideolojik olarak beyaz kadınları ıslah etmek için tasarlandı; bu sistem, renkli kadınları büyük ölçüde onlara dişilik atfetme iddiasında bulunmayan kamusal cezalandırmanın alanına havale etti.

Üstelik, Lucia Zedner'in belirttiği gibi, ıslah sistemi içinde, kadınlara yönelik ceza pratikleri her ırktan kadın için benzer suçlardan hüküm giyen erkeklere kıyasla çoğunlukla çok daha uzun süre ceza gerektiriyordu. “Bu farklılık, ıslahevlerine gönderilen kadınların suçlarının ciddiyetine göre cezalandırılmak üzere değil de, ıslah edilmek ve yeniden eğitilmek için ıslahevlerine gönderilmeleri ve bunun için, iddia ettiklerine göre, zaman gerektiren bir süreçten geçirilmeleri prensibiyle meşrulaştırılıyordu.”¹⁴ Zedener, ayrıca, kadınların erkeklerden daha uzun süreliğine cezaevine gönderilmesi eğiliminin, “genetik olarak aşağı” kadınların hamilelik yaşayabilecekleri yıllarda mümkün olduğunca toplumsal dolaşımdan çıkarılmasını hedefleyen” öjenik¹⁵ hareketinde daha da arttığını belirtir.¹⁶

Yirmi birinci yüzyılın başında, kadın cezaevleri erkek muadillerininkine çok daha fazla benzer bir hâl almaya başladı, özellikle de çağdaş cezaevi-endüstri kompleksi döneminde inşa edilen tesisler. Cezalandırmada şirketlerin varlığı hayal edilemeyecek biçimlerde sadece yirmi yıl önce artsaydı, cezaevlerinin sözde ıslah etme hedefi, yerini hapsedmenin temel amacı olarak inkapasitasyona¹⁷ bırakacaktı. Belirttiğim gibi, artık ABD hapishanelerindeki popülasyon iki milyon kişiyi aştı, kadın tutukluların sayısındaki artış oranı da erkeklerin oranını geçti. Kriminolog Elliot Currie şöyle belirtiyor:

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemin büyük bir kısmında, kadınların hapsedilme oranı yüz binde sekiz civarında kaldı, 1977'e kadar bu oran çift haneli rakamlara çıkmadı. Bugün bu oran yüz binde elli bir... Bu güncel artış oranlarına göre 2010 yılında Amerikan cezaevlerinde, 1970'lerde her iki cinsten tutukluların sayısından da daha fazla kadın olacak. Irk ve toplumsal cinsiyet etkilerini de birleştirirsek, cezaevi popülasyonundaki bu değişikliklerin yapısı daha da açık hâle gelir. Bugün siyah kadınların hapsedilme oranı, beyaz erkeklerin daha 1980'lerdeki oranını aşmıştır.¹⁸

Luana Ross Montana'daki Kadın İslahevi'nde tutulan Amerikan Yerlisi kadınlara dair çalışmasında, "Avrupa-Amerika sisteminin çalıştırdığı şekliyle cezaevleri[nin], Amerikan Yerlilerini sömürge konumunda tutmak üzere işlediğini" iddia eder.¹⁹ [Ross], ülkenin federal ve eyalet cezaevlerindeki Yerli insanların sayısının aşırı olduğunu belirtir. Araştırmasını yaptığı Montana'da, Yerliler genel popülasyonun yüzde altısını oluştururken, tutuklu popülasyonun yüzde 17.3'ünü oluşturuyorlar. Yerli kadınlar ise Montana cezaevi sisteminde daha da orantısız biçimde yer almaktadır. Tüm eyaletteki tutuklu kadınların yüzde yirmi beşini oluşturmaktadırlar.²⁰

Otuz yıl önce, Attica İsyanı ve San Quentin'de Goerge Jackson'ın öldürüldüğü sıralarda, cezaevi sistemine yönelik radikal muhalefet, bu sistemi devlet şiddeti ve baskısının temel mekânı olarak tanımladı. Kısmen, bu hareketin içinde kadın tutukluların görünmezliğine bir tepki olarak kısmen de yükselen kadın kurtuluş hareketinin bir sonucu olarak, kadın tutukluların haklarını savunmak amacıyla kampanyalar düzenlendi. Bu kampanyaların pek çoğu devlet kaynaklı şiddet ve baskının radikal eleştirilerini ortaya koydu ve bu eleştirileri geliştirmeyi sürdürdü. İslah yanlısı grup içinde ise feminizm, büyük ölçüde toplumsal cinsiyet eşitliğinin liberal yapılanmasından etkilendi.

On dokuzuncu yüzyılın toplumsal cinsiyet farklılığı ideolojisi içinde temellenen reform hareketinin aksine, yirminci yüzyıl "reformları", "ayrı ama eşit" modeline dayanır. Bu "ayrı ama eşit" yaklaşımı çoğunlukla eleştirel olmayan biçimde uygulanmıştır, ne gariptir ki kadın tesislerini erkeklerinkilerle "eşit" duruma getirmek amacıyla çok daha baskıcı koşulların talep edilmesine yol açmıştır. Buna çok açık bir örnek, Michigan'daki Huron Walley Kadın Cezaevi'nin eski müdürü tarafından yazılan anı kitabı *The Warden Wore Pink*'te [Pembe Giyen Hapishane Müdürü] ortaya çıkmıştır. 1980'lerde kitabın yazarı Tekla Miller, Michigan ıslah sistemi politikalarının, kadın tutukluların erkek tutuklularla "aynı" muameleyi görmesi sonucunu sağlayacak biçimde değişimini savunmuştur. İroni yapmıyor, kadın ve erkek tutukluların "toplumsal cinsiyet eşitliği" ve kadın ve erkeklerin hapsedilme kurumlarının eşit olması için verdiği mücadeleyi "feminist" olarak nitelendiriyor. Bu kampanyalardan biri silahların eşitsiz dağılımına odaklanıyor; çözüm bulmaya çalıştığı şey şuydu:

Erkek cezaevlerindeki mühimmat deposunda raflar dolusu pompalı tüfek, tüfek, makineli tabanca, cephane, göz yaşartıcı bomba ve isyana karşı koruyucu malzeme... varken Huron Walley Kadın Cezaevi'nin mühimmat deposu, 150'ye 60 cm boyutlarında, içinde iki tüfek, sekiz pompalı

tüfek, iki megafon, beş makineli tabanca, dört göz yaşartıcı bomba ve koruyucu set bulunan küçük bir dolaptı.²¹

Feminizmin çok daha yaratıcı bir versiyonunun, devlet kaynaklı cezalandırma sisteminin işleyişini, hatta erkekler için bile, sorgulayabileceği hiç aklına gelmemiş. Ve hatta bence, bu yaratıcı feminizmin kurumun bütününün bu hâliyle cinsiyetlenmiş olduğu önermesini –ki bu önerme bizleri devlet kaynaklı cezanın tamamen kaldırılmasını düşünmeye sevk edecek türden eleştirileri gerektirir– ciddi biçimde ele alabileceği hiç aklına gelmemişti.

Miller ayrıca, bir kadın tutuklunun kaçmaya teşebbüs ettiği bir vakayı da anlatıyor. Tutuklu, cezaevinin telleri üzerinden tırmanmış, ancak telin diğer tarafına zıpladığında yerde yakalanmış. Bu kaçış teşebbüsü, erkek ve kadın firarilere farklı muamele edilmesiyle ilgili bir tartışmaya neden olmuş. Miller’ın aldığı tavır, gardiyanlara tıpkı erkeklere olduğu gibi kadınlara da vur emrinin verilmesi yönündeymiş. Kadın ve erkek mahkûmlar arasındaki eşitliğin, gardiyanlar tarafından vurulma haklarındaki eşitlikle oluşacağını iddia etmiş. Tartışmanın sonucunda Miller’ın gözlemlediğine göre,

Orta ya da yüksek güvenli cezaevlerinde firari kadınlara erkek firarilerle aynı şekilde davranılıyor. Bir uyarı atışı yapılıyor. Mahkûm durdurulamazsa ve teli aşarsa yetkili yaralamak üzere ateş etmekte serbesttir. Eğer yetkilinin hayatı tehlikedeyse, yetkili öldürmek üzere ateş edebilir.²²

Çelişkili biçimde, erkek cezaevleriyle eşitlik talepleri, daha fazla eğitim, meslek ve sağlık olanakları yaratmak yerine, kadınlar için çoğunlukla çok daha baskıcı koşullara yol açmıştır. Bu, sadece liberal –yani şekilci– bir eşitlik anlayışının harekete geçmesinin bir sonucu olmaktan çok, daha da vahimi, cezalandırma normu olarak erkek cezaevlerinin işlev görmesine olanak sağlanmasının bir sonucudur. Miller, “katil” olarak nitelendirdiği uzun süre ceza almış bir kadın tutuklunun, Michigan Üniversitesi’ndeki mezuniyet törenine katılmasını engellemeye teşebbüs ettiğini ifade ediyor. Çünkü erkek katillere böyle bir ayrıcalık tanınmıyormuş. (Tabii, kadınlara yönelik cinayet suçlamalarının mahiyetini –örneğin, cinayetle suçlanan hiç de azımsanmayacak sayıdaki kadının durumunda olduğu gibi kendisine kötü muamele eden partnerini mi öldürdüğünü– belirtmiyor.) Her ne kadar Miller mahkûmun diploma törenine katılmasını engelleyememişse de, mahkûm tören boyunca kep ve cübbesinin yanı sıra bacaklarına zincir, kollarına kelepçe takmak zorunda bırakılmıştı.²³ Bu, gerçekten de cezaevi sistemi içindeki feminist eşitlik taleplerinin tuhaf bir örneği.

Kadın tutuklulara “eşitlik” sağlamak için tarihsel olarak erkek tutuklulara muameleyle özdeşleştirilen baskıcı ekipmanların kullanımına dair yaygın biçimde kamusallaşmış bir örnek, Alabama cezaevi komiserinin kadınlara pranga takılmasını öngören 1996 tarihli kararıydı. Alabama’nın 1995’te pranga uygulamasını yeniden başlatan ilk eyalet olmasından bir yıl sonra, Devlet Islah Komiseri Ron Jones otları biçerken, çöpleri toplarken veya Julia Tutwiler Eyalet Kadın Cezaevi’ndeki sebze bahçesinde çalışırken kadınların zincirlenebileceğini duyurdu. Kadınlara pranga uygulamasını başlatmaya yönelik bu teşebbüs, kısmen, erkek mahkûmların açtığı, cinsiyetlerinden ötürü erkeklere pranga takılmasının erkeklere yönelik ayrımcılık olduğunu savunan davalara bir karşılıktı.²⁴ Bununla beraber, tam da Jones’un bu duyurusunun hemen ardından belli ki, Alabama’nın pranga eşitliği sağlayan tek ABD eyaleti olmasıyla edindiği müphem ayrıcalığı engellemesi yönünde baskı gören Vali Fob James onu kovdu.

Alabama’nın kadınlara pranga olasılığıyla utanç verici flörtleşmesinin hemen ardından, Arizona Maricopo County Şerifi Joe Arpaio –medyada “Amerika’nın en sert şerifi” olarak sunuldu– “eşitlikçi bir hapseden” olduğu için eyaletteki ilk “kadınlara pranga uygulamasını” başlatacağını duyurmak üzere bir basın toplantısı düzenledi.²⁵ Plan uygulamaya konulduğunda, eyaletin her yerinde gazetelerde Phoenix’in sokaklarını temizleyen zincirli bir kadın fotoğrafı vardı. Her ne kadar bunun, Şerif Arpaio’nun ününü artırmak için tasarlanan bir reklam kampanyası olması muhtemelse de, kadınlara pranga uygulamasının kadın mahkûmlara yönelik baskıların genel olarak arttığı bir bağlamda ortaya çıkması kesinlikle endişe vericidir. Ülkenin her tarafındaki kadın cezaevlerinde giderek daha fazla sayıda güvenli muhafaza birimleri denilen bölümler açılmaya başladı. Kadın cezaevleri içinde güvenli muhafaza birimlerinin bulunduğu bu bölümler, tek kişilik hücre hapsi ve uyaran yoksunluğu usulleriyle, hızla çoğalan ultra yüksek güvenli kadın cezaevlerinin daha küçük birer versiyonlarıdır. Artık cezaevlerindeki kadın popülasyonunun büyük bir çoğunluğu renkli kadınlardan oluştuğu için, bu prangalar ve zincirler içindeki kadın görüntülerinde köleliğin, sömürgeciliğin ve soykırımın yansımalarının olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Kadın cezaevlerindeki baskılar artıkça ve çelişkili biçimde, domestik cezaevleri rejimleri geri planda kaldıkça cinsel taciz –tıpkı aile içi şiddet gibi, kadınların özelleştirilmiş cezalandırılmalarının başka bir boyutu– cezaevi duvarlarının arkasındaki cezalandırmanın kurumsallaşmış bir bileşeni hâline gelmektedir. Her ne kadar gardiyanın tutukluya cinsel tacizde bulunması açıkça onaylanmasa da, sorun yaratan yetkililere geniş bir hoşgörülle yaklaşılması kadınlar için, cezaevinin dışarıda toplumda bir karaltı gibi belli belirsiz beliren cinsel şiddet

tehdidinin, cezaevi duvarları içinde, cezalandırma manzarasının rutin bir hâli olarak etkili biçimde onaylandığı bir mekân olduğunu ima etmektedir.

ABD cezaevlerindeki kadınlara yönelik cinsel taciz hakkındaki 1996 tarihli İnsan Hakları İzleme Raporu'na göre:

Bulgularımız, ABD eyalet hapisanelerinde kadın mahkûm olmanın korkunç bir deneyim olabileceğini gösteriyor. Eğer cinsel tacize uğruyorsanız, tacizcinizden kaçamıyorsunuz. Eğer mümkünse, şikâyet ya da soruşturma süreçleri çoğunlukla etkisiz ve hapisane çalışanları tacizlerini sürdürüyor; zira idari açıdan ya da cezai açıdan kendilerinden hesap sorulamayacağı kanaatindedir. Hapisane duvarlarının dışındaki çok az sayıda insan neler olup bittiğini biliyor ya da bilse bile çok azı onları umursuyor. Bu az sayıda insan bu sorunun üzerine gitmek için elinden gelen her şeyi yapıyor.²⁶

Hepsi Çok Tanıdık: ABD Eyalet Hapishanelerinde Kadınlara Yönelik Cinsel Taciz başlıklı bu raporun özetinden alınan aşağıdaki bölüm, kadın cezaevi ortamlarında cinsel şiddetin ne ölçüde hâkim olduğunu göstermekte, böylece birçok kadının özel hayatını şekillendiren tanıdık şiddeti yeniden özetlemektedir:

Erkek cezaevi görevlilerinin kadın mahkûmlara vajinal, anal ve oral yoldan tecavüz ettiklerini ve onlara cinsel anlamda taciz ve tecavüzde bulduklarını tespit ettik. Böylesi büyük bir görev suistimali esnasında, erkek görevliler fiziksel şiddeti ya da şiddet tehdidini kullanmakla kalmıyorlar, ayrıca bu görevlilerin kadın mahkûmları cinsel ilişkiye zorlamak için onlara ayniyat ve ayrıcalık sağlamak veya onları bunlardan mahrum etmek için, diğer başka vakalarda da istediklerini yaptırdıktan sonra ödüllendirmek için yarı derebeyi otoritelerini kullandıklarını tespit ettik. Diğer başka vakalarda erkek görevliler en temel mesleki görevlerini ihlal etmiş ve kadın mahkûmlarla tehdit, zor kullanma ya da maddi alışveriş olmaksızın cinsel temas kurmuşlardır. Mahkûmlarla cinsel ilişkiye girmenin yanı sıra erkek görevliler mecburi üst arama ve oda aramalarını kadınların göğüslerini, kalçalarını ve vajinal bölgelerini ellemek için ve yatma ve banyo alanlarında soyunuk durumdalarken onları izlemek için kullanıyorlar. Erkek görevliler ayrıca kadın mahkûmları sürekli sözlü olarak aşağılıyor ve taciz ediyor, bu da eyalet hapishanelerindeki ortamın kadınlar için çoğunlukla oldukça cinselleşmiş ve aşırı düşmanca olmasına sebep oluyor.²⁷

Kadın kurumları içinde hapisane hayatında cinsel şiddetin hâkimiyeti, cezaevi sistemine dair eleştirimizi geliştirmeye yardımcı olacak birtakım meseleleri ortaya çıkarmaktadır. Cinsiyet

ideolojileri –ve özellikle de ırk ve cinsiyetin kesişimi– cezaevi içindeki ve dışarıdaki renkli kadınların gördükleri muamele ve temsiliyetleri üzerinde çok derin etki bırakmıştır. Tabii ki, potansiyel suçlular olarak yetiştirildikleri okulda gördükleri muamelede, polisin çıkardığı ırk profiline maruz kaldıkları sokaklarda ve depolandıkları ve neredeyse tüm haklarından mahrum bırakıldıkları cezaevlerinde siyah ve Latino erkekler de çok tehlikeli bir sürekliliği deneyimlemekteler. Kadınlar açısından, karşılaştıkları muamelenin özgür dünyadan cezaevi dünyasına süreklilik göstermesi çok daha karmaşıktır, çünkü evlerinde ve özel ilişkilerinde karşılaştıkları cinsten şiddeti cezaevlerinde de görmektedirler.

Siyah ve Latino kadınların kriminalize edilmesi, cezaevi içinde ve dışarıda bu kadınlara yönelik cinsel saldırıları meşrulaştırmaya hizmet eden sürekli vurgulanan aşırı cinsellik imgelerini de içerir. Bu imgeler, California Valley Eyalet Kadın Cezaevi'nde 1999 Kasım'ında çekilen televizyon dizisi *Nightline*'da canlı bir biçimde betimlenmiştir. Ted Koppel'le röportaj yapan birçok kadın, doktora gittiklerinde grip gibi sıradan hastalıklarda bile sıklıkla ve boş yere pelvik muayeneye tabi tutulduklarından yakınmıştır. Bu muayeneleri meşrulaştırma teşebbüsünde, sağlık dairesi başkanı, kadın mahkûmların “erkek teması” imkânına nadiren sahip olabildiklerini, bu nedenle de bu fuzuli genital muayeneleri memnuniyetle karşıladıklarını açıklamıştır. Her ne kadar bu yorumlarından dolayı bu yetkili sonunda görevinden alınmışsa da onun tayin edilmesi tutuklu kadınların cinsel taciz karşısındaki yoğun savunmasızlıklarını değiştirmede çok az etkili olmuştur.

Kadın cezaevleri üzerine dünyanın her yerinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki, cinsel taciz, cezaevlerine gönderilme şanssızlığına uğramış kadınların maruz kaldığı, açıkça kabul edilmese de, daimi bir cezalandırma biçimidir. Kurumları yöneten yazılı politikalar ne olursa olsun, cezaevi yaşantısında kadınların doğrudan ya da dolaylı olarak karşılaşmayı bekledikleri bir durumdur. 1998 Haziran'ında, Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddet Özel Raportörü Radhika Coomaraswamy, federal hapishaneleri ve eyalet cezaevlerini ziyaret etti. Aynı zamanda da, Göçmenlik ve Vatandaşlık Bürosu'nun New York, Connecticut, New Jersey, Minnesota, Georgia ve Kaliforniya'daki gözaltı binalarını gezdi. Bu ziyaretlerinin ardından Coomaraswamy, “cezaevi çalışanlarınca görevin cinsel açıdan suistimal edilmesi, Amerikan kadın cezaevlerinde oldukça yaygın” açıklamasında bulundu.²⁸

Cinsel tacizin el altından kurumsallaşması, ilk defa 1955 yılında kabul edilmiş ve hükümetlerce “iyi hapishane uygulaması”nı gerçekleştirmek için kullanılan bir kılavuz olan Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar'ın temel ilkelerinden birini ihlal etmektedir.

Ancak ABD hükümeti bu kuralları yaymak için çok az şey yapmıştır ve BM'nin bu standartlarını hiç duymamış olanların en çok da cezaevi personeli olması muhtemeldir. Bu Asgari Standart Kurallara göre²⁹,

Hapis cezası veya failin dış dünyadan mahrum kalması sonucunu doğuran diğer tedbirler, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakarak, kendi iradesi ile hareket etme hakkını elinden alan sıkıntı verici bir durumdur. Bu nedenle cezaevi sistemi, geçici olarak haklı görülebilecek ayırmalar veya disiplinin sağlanması dışında, durumun doğasında var olan sıkıntıyı ağırlaştıramaz.³⁰

Cinsel taciz, kadınların hapsedilmesinin en müzmin yönlerinden birinin, çıplak aramanın içine gizlice yerleştirildi. Aktivistlerin ve bizzat tutukluların belirttiği gibi, hem kadınları gardiyanların ve diğer cezaevi personelinin açık cinsel baskılarına maruz bırakan bu gibi koşullara göz yumarak hem de çıplak arama ve bedensel girintilerin aranması gibi pratikleri rutin politikanın bir parçası hâline getirerek devletin kendisi cinsel tacizin rutinleşmesine doğrudan bulaşmıştır.

Avustralyalı avukat/aktivist Amanda George şöyle ifade ediyor:

Zihinsel engelliler için oluşturulmuş kurumlarda, cezaevlerinde, akıl hastanelerinde, gençlik eğitim merkezlerinde ve polis karakollarında cinsel saldırının vuku bulduğunun itiraf edilmesi genellikle bu kurumlarda çalışan bireylerin tecavüz ve cinsel saldırı suçlarını işlemelerine odaklanır. Nadiren bildirilse de bu suçlardan devletin değil bireylerin sorumlu olduğu açıkça belirtilir. Devlet, “kanuni olmayan” cinsel saldırılara yazıklandırırken aynı zamanda cinsel saldırıyı bir kontrol aracı olarak bilfiil kullanmaktadır.

Victorya'da cezaevi ve polis görevlileri, mesai saatleri dışında yapılırsa cinsel saldırı suçu olacak eylemleri yapma yetki ve sorumluluklarıyla donatılmışlardır. Eğer bir kişi bu görevliler tarafından çıplak aranmaya “razı” olmazsa, bunu yapmak için yasalara uygun biçimde zor kullanılabilir. ... Bu yasal çıplak aramalar, yazarın görüşüne göre, 1958 tarihli Ceza Yasası'nın 39. Maddesi'ne göre ahlaka aykırı saldırı tanımı çerçevesinde cinsel saldırıdır.³¹

Brisbane³² merkezli bir örgüt olan Sisters Inside'in [İçerdeki Kız Kardeşler] cezaevlerindeki kadınlar üzerine Kasım 2001'de düzenlediği bir konferansta, Amanda George, kadın cezaevinde çalışan ıslah kurumu personelinin ulusal toplantısında onların karşısında yaptıkları bir eylemi anlattı. Birçok kadın sahnenin hâkimiyetini ellerine almış, kimi, gardiyanların kimi de mahkûmların rolünü üstlenerek çıplak aramayı canlandırıyorlarmış. George'a göre, hemen her kadın cezaevinde rutin biçimde gerçekleşen bu pratiğin mizansenini kalabalığa öylesine itici gelmiş

ki birçok katılımcı, kendi yaptıklarının bu olmadığına ısrar ederek kendilerini bu pratiklerden ayırma zorunluluğu hissetmiş. George'un ifade ettiğine göre, bazı gardiyanlar, cezaevi bağlamı dışında kendi pratiklerinin temsilini izlerken ağlamış. “Üniforma olmaksızın, devletin gücü olmaksızın [yapılan çıplak aramanın] cinsel saldırı olduğunu anlamış olmalıydılar.”³³

Peki, kadın cezaevlerinde cinsel tacizin yaygınlığını kavramak, neden cezaevi sistemine dair radikal bir çözümlenmenin ve özellikle de bizleri sistemin tamamen kaldırılması noktasına yönlendirecek ileriye dönük çözümlerimizin önemli bir unsurudur? Çünkü hâkim cezalandırma biçimi olarak cezaevini kaldırmaya yönelik çağrı, neyse ki toplumun geniş kesiminin cezaevi kurumunun istiflediği düşünce ve pratiklere ne ölçüde modası geçmiş şeyler olarak yaklaştığını da, istifledikleri tüm bu feci enerjiyi cezaevi duvarlarının ardında tuttuklarını da göz ardı edemez. Her ne kadar ırkçılık ve kadın düşmanlığının yıkıcı bileşimi, son otuz yıldır toplumsal hareketler, akademik çalışmalar ve sanat tarafından sorgulansa da, bu bileşimin tüm korkunç sonuçları kadın cezaevleri içinde kalmıştır. Kadın cezaevlerinde cinsel tacizin görece rakipsiz varlığı buna benzer birçok örnekten biridir. ABD cezaevi-endüstri kompleksinin varlığının işaretleri küresel yansımalarıyla birlikte bizleri, birçok şirketin, devlet gibi, kadına şiddet uygulayan bir kurumu doğrudan içeren cezaevi sisteminin genişlemesine ne ölçüde yatırım yaptıkları üzerine düşünmeye sevk etmektedir.

* Angela Y. Davis, *Are Prisons Obsolete*, (New York: Seven Stories Press, 2003), 4. Bölüm.

** Marcia Bunney, “One Life in Prison: Perception, Reflection, and Empowerment,” *Harsh Punishment: International Experiences of Women's Imprisonment* içinde, yay. haz. Sandy Cook ve Susanne Davies (Boston: Northeastern University Press, 1999), 29-30.

¹ “1971'de Attica Hapishanesi'nde ayaklanan 1281 mahkûm, gardiyanları rehin almış ve bugün için oldukça makul sayılabilecek taleplerde bulunmuştu. Talepler arasında temel tıbbi bakım yapılması, daha iyi yemek çıkarılması, Kara Panterler örgütünün yayınlarını okuma hakkı ve cezaevi idaresinde Müslüman bir siyahın yer alması da vardı. Birkaç gün süren pazarlıkların ardından, dönemin New York Valisi Nelson A. Rockefeller cezaevine operasyon düzenlenmesini emretmiş, güvenlik güçlerinin açtığı rastgele ateş ve attığı gaz bombaları sonucu 11'i gardiyan, 43 kişi ölmüştü. Cezaevinde denetimin sağlanmasının ardından da güvenlik güçleri, isyancı mahkûmları vahşi işkencelerden geçirmiş ve bu kötü muamele sırasında yaralananların tedavi edilmesine kasten engel olmuştu. Bir federal mahkeme, 1971'deki isyanda 11 gardiyan ve 32 mahkûmun ölümü ve isyan sonrası yüzlerce mahkûmun işkenceden geçirilmesinden güvenlik güçlerinin sorumlu olduğuna karar vererek, New York Eyaleti'nin Attica'nın o dönemdeki bin 281 mahkûmuna 8 milyon dolar tazminat ödemesini kararlaştırdı. 25 yıllık dava, ABD hukuk tarihinde mahkûmlar lehine sonuçlanan en büyük mahkûm hakları davası olma özelliğini kazanırken, New York Valiliği 8 milyon dolarlık tazminatı ödemeyi kabul etti.” 9 Ekim 2012 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/2000/01/06/dis/att.shtml> adresinden alındı. -ç.n.

² Assata Shakur, *Assata: An Autobiography* (Westport, Conn.: Lawrence Hill and Co., 1987).

³ A.g.e., X.

⁴ A.g.e., 83-84.

⁵ Alderson: Oklahoma Eyaleti'nde bir yerleşim yeri –ç.n.

⁶ Elizabeth Gurley Flynn, *The Alderson Story: My Life as a Political Prisoner* (New York: International Publishers, 1972).

⁷ ACE (AIDS Danışma ve Eğitim Grubu Üyeleri), *Breaking the Walls of Silence: AIDS and Women in a New York State Maximum Security Prison* (New York: Overlook Press, 1998).

⁸ Vivien Stern, *A Sin Against the Future: Imprisonment in the World* (Boston: Northeastern Press, 1998), 138.

⁹ Bkz. Elaine Showalter, "Victorian Women and Insanity," *Madhouses, Mad-Doctors and Madmen: The Social History of Psychiatry in the Victorian Era* içinde, yay. haz. Andrew Scull (Fildelfiya: University of Pennsylvania Press), 1981.

¹⁰ Luana Ross, *Inventing the Savage: The Social Construction of Native American Criminality* (Austin: University of Texas Press, 1998), 21.

¹¹ Estelle B. Freedman, *Their Sisters' Keepers: Women's Prison Reform in America, 1830-1930* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1984), 15.

¹² Bkz. Freedman, 3. ve 4. Bölümler.

¹³ Joanne Belknap, *The Invisible Woman: Gender, Crime and Justice* (Belmont, Kaliforniya: Watsworth Publishing Company), 95.

¹⁴ Lucia Zedner, "Wayward Sisters: The Prison for Women," *Oxford History of Prison: The Practice of Punishment in Western Society* içinde, yay. haz. Norval Morris ve David J. Rothman (New York: Oxford University Press), 318.

¹⁵ Eugenics: Genetik olarak insan ırkının ıslahını hedefleyen anlayış. –ç.n.

¹⁶ A.g.e., 318.

¹⁷ Incapacitation: Suç işlemekten alıkoyma. Örneğin cinsel taciz ve/veya tecavüz hükümlülerinin hadım edilmesi ya da farklı suçlardan hüküm giyenlerin tıbbi müdahalelerle etkisizleştirilmeleri inkapasitasyon örnekleridir. –ç.n.

¹⁸ Elliot Currie, *Crime and Punishment in America* (New York: Henry Holt and Company, 1998), 14.

¹⁹ Ross, 89.

²⁰ A.g.e., 90.

²¹ Tekla Dennison Miller, *The Warden Wore Pink* (Brunswick, Me.: Biddle Publishing Company, 1996), 97-98.

²² A.g.e., 100.

²³ A.g.e., 121.

²⁴ *Philadelphia Daily News*, 26 Nisan 1996.

²⁵ Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği Özgürlük Ağı, 26 Ağustos 1996. aclu.org/news/w82696b.html.

²⁶ All too Familiar: Sexual Abuse of Women in U.S. State Prisons (New York: Human Rights Watch, Aralık 1996), 1.

²⁷ A.g.e., 2.

²⁸ www.oneworld.org/ips2/aug98/03_56_003.

²⁹ Bu kısmın çevirisi 8 Ekim 2012 tarihinde <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/235-254.pdf> adresinden alınmıştır. Bu adres, TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırladığı belgeleri ve insan hakları ile ilgili BM'ninki dahil kabul edilmiş çeşitli belgelerin çevirilerini içermektedir.-ç.n.

³⁰ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (Birleşmiş Milletler Birinci Suçu Önleme ve Suçlulara Muamele Kongresi), 1955'te Cenova'da yapıldı ve Ekonomi ve Toplum Konseyi'nce 663 C (XXIV) kararıyla 31 Temmuz 1957'de ve 2076 (LXII) kararıyla 13 Mayıs 1977'de onaylandı.

³¹ Amanda George, "Strip Searches: Sexual Assault by the State," www.aic.gov.au/publications/proceedings/20/george.pdf, 211-12.

³² Kaliforniya eyaletinde bir Őehir.

³³ Amanda George *Strip Search* [ıplak Arama] adlı videoda bu yorumu yapıyor. Yapım: Simmering Video and Coalition Against Police Violence (tarih yok).